Gwasanaeth Tân ac Achub
De Cymru

South Wales
Fire and Rescue Service

!

CADWCH YN DDIOGEL

CHI BIAU'R DEWIS

NEWYDDION BRYS

MAE TÂN YN SYDYN, MAE TÂN YN BOETH A THYWYLL, AC MAE TÂN YN BERYGLUS!

Y ffordd orau i reoli tân yw i beidio â chynnau un byth.
Mae atal tanau wastad yn haws nau'u diffordd.

AMCANION:

Rhaglen sy'n seiliedig ar ganlyniadau yw hon.

1. Fe'i chynlluniwyd i ddysgu pobl ifanc a'u teuluoedd am y peryglon o fod yn anniogel â tân.
2. Fe'i chynlluniwyd i ddysgu pobl ifanc a'u teuluoedd am effaith a chanlyniad tân.

Dylid llenwi'r daflen waith hon gan y person ifanc, gyda chymorth rhiant neu warchodwr.

RYSÁIT AM DÂN

BETH YW TÂN

Adwaith cemegol yw tân sydd angen tri chynhwysyn:

OCSIGEN
Mae hwn yn yr awyr sydd o'n cwmpas

+

GWRES
Gall hwn fod yn fatsien, taniwr, gwresogydd, tân gwyllt a mwy

TANWYDD
Mae hwn fel bwyd i'r tân, pethau fel coed, plastig, dillad, dodrefn

=

Pan fydd gennym wrthrych a all losgi; gyda'r maint cywir o awyr, a ffynhonnell gwres, cawn dân.

Gelwir hwn yn *driongl tân* gan Ymladdwyr Tân.

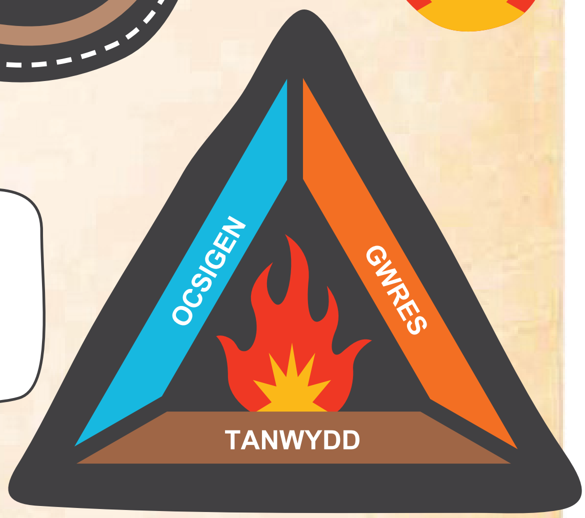

C1 Beth yw tân?

C2 Pam fod tân yn beryglus?

C3 Beth sy'n gwneud i chi eisiau cynnau tân?

PA MOR SYDYN GALL TANAU WASGARU?

MAE POB TÂN YN DECHRAU'N FACH. MEWN DIM OND YCHYDIG O FUNUDAU, GALLANT DYFU'N DANAU MAWR.

Llenwch yr amser rydych chi'n credu y byddai'n cymryd i bob gwrthrych a luniwyd isod losgi.

MAE GWIR DÂN YN SYMUD YN CYFLYM

Gall tân bach esgyn allan o reolaeth mewn ychydig eiliadau'n unig, ac o fewn munudau, gall tŷ cyfan gynnau tân.

Rhestrwch 4 eitem a all fod wedi'i niweidio yn y tân hwn:

1 ______

2 ______

3 ______

4 ______

Lluniwch restr o'r 4 peth na fyddech yn dymuno colli mewn tân:

1 ______

2 ______

3 ______

4 ______

MAE GWIR DÂN YN DYWYLL

Ydych chi erioed wedi ceisio cerdded drwy eich tŷ yn gwisgo mwgwd neu â'ch llygaid ynghau? Dyna yn union fel y mae hi mewn tân gan fod mwg mor dywyll.

HER CYNLLUN DIANC!

Gan ddefnyddio'r esiampl, tynnwch gynllun llawr o'ch tŷ ar y grid. Rhowch sticeri cyfeiriol yn dangos 3 ffordd o ddianc o'ch tŷ

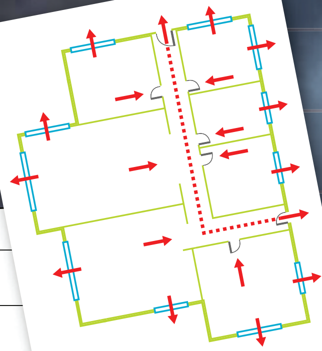

ESIAMPL

Ydy pob person yn eich teulu'n gwybod sut mae dianc pe bai tân yn digwydd? ☐ Ydyn ☐ Nac Ydyn

YMARFER YMARFER YMARFER

Cofiwch ddangos plant llai yn eich cartref sut i ddianc yn ddiogel. Ymarferwch eich cynllun dianc mewn tywyllwch neu tra'n gwisgo mwgwd.

MWG A NWYON YW GWIR DÂN

A oeddech chi'n gwybod bod:

- Ni allwch aroglu mwg pan fyddwch yn cysgu?
- Mae mwg o dân yn wenwynig? Pe baech yn ei anadlu, gallwch farw.

Mae larymau mwg yn rhoi rhybudd cynnar i chi os oes mwg neu dân yn eich tŷ.

TICIWCH Y BLWCH CYWIR ☑

C1 Pa mor aml y dylech brofi bod eich larwm mwg yn gweithio?

- ☐ Bob dydd
- ☐ Bob mis
- ☐ Bob wythnos

C2 Lle dylid lleoli larymau mwg?

- ☐ Ar wal
- ☐ Ym mhob ystafell
- ☐ Ar y nenfwd

C3 A ddylech chi fyth dynnu'r batri o'ch larwm mwg a'i ddefnyddio ar gyfer rhywbeth arall?

☐ Dylwn ☐ Nac Dylwn

C4 Mewn tân mewnol, beth sydd fwyaf peryglus?

- ☐ Gwres
- ☐ Tân
- ☐ Mwg

C5 Oes gennych larwm mwg gweithiol gartref?

☐ Oes ☐ Nac Oes

°C

MAE GWIR DÂN YN BOETH!

A OEDDECH YN GWYBOD BOD Y GWRES A DDAW O DÂN YN FWY PERYGLUS NA'R FFLAMAU?

Gall y tymheredd mewn tân mewn tŷ gyrraedd dros 600°C, sy'n ddigon poeth i doddi eich dillad a llosgi eich croen yn ddifrifol. Mae dŵr yn berwi ar dymheredd o 100°C.

HER TYMHEREDD

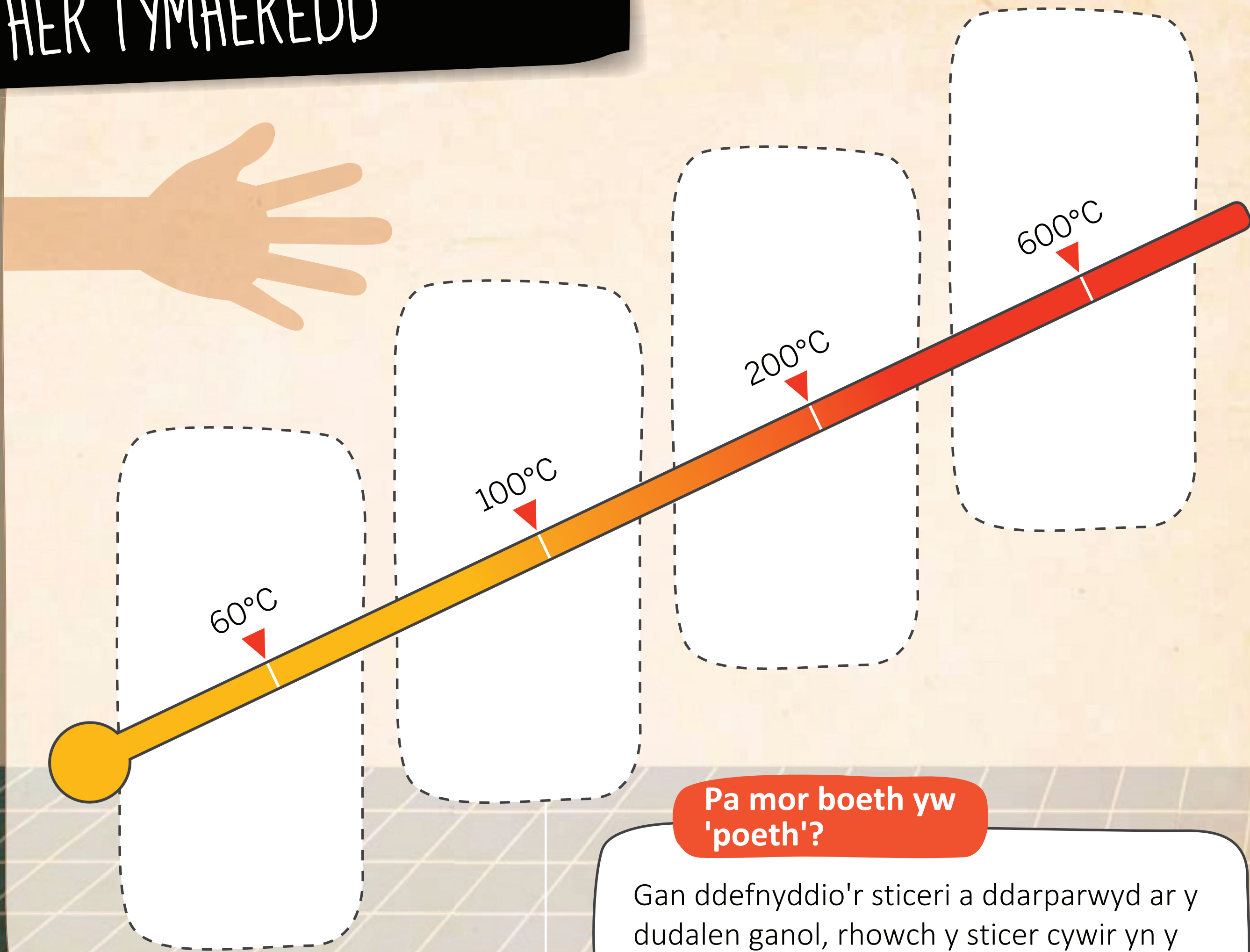

Pa mor boeth yw 'poeth'?

Gan ddefnyddio'r sticeri a ddarparwyd ar y dudalen ganol, rhowch y sticer cywir yn y man cywir ar y thermomedr?

BETH Y'CH CHI'N FEDDWL?

Darllenwch y straeon isod. Os ydych yn meddwl y gwnaeth y person yn y stori benderfyniad cywir, rhowch gylch o amgylch ✓. Os ydych yn meddwl y gwnaeth y person ddewis anghywir, rhowch gylch o amgylch ✗.

1 Gadawodd tad Sari sigaret a thaniwr ar y bwrdd. Tra fod Sari yn yr ystafell ar ei phen ei hun, mae'n codi'r taniwr. Mae hi eisiau tro arno i'w danio fel mae ei thad yn gwneud.

✓ ✗

2 Mae Josh yn eistedd yn ei ystafell wely'n teimlo'n ddiflas. Roedd ei fam yn y gwaith ac roedd ei chwaer fawr yn gwylio'r teledu yn y lolfa. Penderfynodd Josh weld beth sy'n digwydd pan fydd e'n defnyddio matsis i gynnau hen gylchgrawn.

✓ ✗

3 Ffeindiodd David a'i ffrind matsis ar y llawr yng nghartref David. Mae ffrind David wedi cynnau matsis o'r blaen ac mae e am roi cynnig eto. Mae David yn gwybod beth i'w wneud. Mae'n canfod oedolyn ac yn rhoi'r matsis iddyn nhw.

✓ ✗

DIWEDDGLO GWELL...

Meddyliwch am y tân yr oeddech chi ynghlwm ag ef.

Pa ddewisiadau cyfrifol fyddwch chi wedi gallu cyflawni?

Ysgrifennwch ddiweddglo gwell i'ch sefyllfa tân.

MAE GAN WIR DÂN GANLYNIADAU

MAE TÂN YN EFFEITHIO LLAWER O BOBL MEWN LLAWER O WAHANOL FFYRDD

Dychmygwch y llosgwyd eich ysgol i'r llawr. Disgrifiwch sut y gall yr holl bobl yna gael eu heffeithio gan hynny.

CYMDOGION

YMLADDWYR TÂN

GWEITHWYR AMBIWLANS

Y GOFALWR
ATHRAWON
MYFYRWYR
YR HEDDLU
TEULU

GWIR DÂN YN ERBYN TÂN RHITHWIR

Bydd y teledu, gemau cyfrifiadurol a'r rhyngrwyd yn dangos delweddau i chi o bobl yn dianc o danau heb ddioddef anafiadau difrifol.

YDYCH CHI'N MEDDWL FOD HWN YN WIR?

☐ Ydw ☐ Nac Ydw

Pam?

MAE GWIR DÂN YN COSTIO ARIAN GWIRIONEDDOL

1 Dychmygwch eich bod chi a ffrind wedi ennill £400 mewn cystadleuaeth hip hop.

RHOWCH GYLCH ISOD O GWMPAS SUT FYDDWCH CHI'N GWARIO ARIAN EICH GWOBR.

Tegan £50	Peiriant X-box £400
Sglefr fwrdd £150	ffôn symudol £100
i-pod £300	Gemwaith £50

2 Ond yn ddiweddar, cynheuodd eich ffrind dân mewn bin sbwriel yn nhai bach yr ysgol. Nawr mae angen iddo dalu am y niwed.

Rhowch y sticeri arian cywir ym mhob blwch

- £50 = GLANHAU
- £140 = PAENTIO
- £50 = BIN SBWRIEL
- £160 = FFENEST WYDR

Faint o arian sydd gennych ar ôl? £ ______

MEWN ARGYFYNGAU, MAE ANGEN HELP AR BOBL YN SYTH

Pa rif dylwn alw os bydd angen gwasanaethau brys arnom?

Mae Tony yn ymffrostio i'w ffrindiau ac yn galw 999. Mae'n dweud wrth y gweithredydd fod tân yn y ganolfan siopa.

Rhowch y sticeri yn y drefn gywir yn y gwagleoedd a ddarparwyd ar y map.

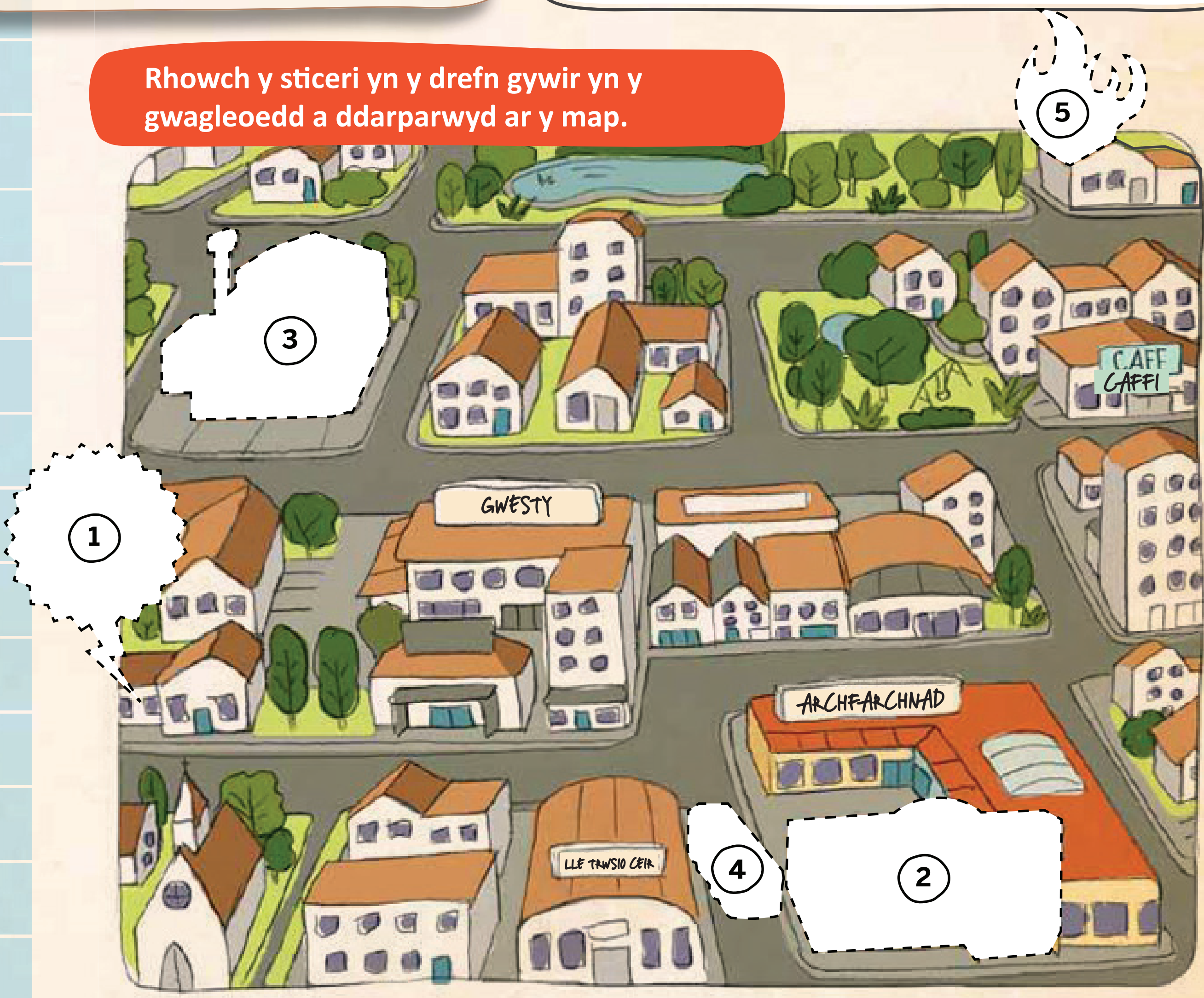

Wrth i'r peiriant tân gyrraedd y ganolfan siopa, mae tân difrifol yn digwydd ochr draw'r dref. Eglurwch pam na all y peiriant tân adael y ganolfan siopa'n syth i fynychu'r tân.

Ydy e'n anghywir i alw 999 a diweddu'r alwad am hwyl? ☐ Ydy ☐ Nac Ydy Pam?

NAWR MAE E I FYNY I CHI!

BETH FYDDECH CHI'N GWNEUD YN Y SEFYLLFA HON?

Ysgrifennwch pa ddewis fyddwch yn ei gymryd o dan bob sefyllfa.

Gwelsoch chi a'ch ffrindiau glip o blant yn gwneud tric â matsis ar wefan YouTube. Nawr mae eich ffrindiau chi am wneud un hefyd...

Mae gennych ffrind draw am y prynhawn. Wrth chwarae yn yr ardd, mae e'n dweud wrthych i fynd i'r tŷ i ôl matsis fel y cewch losgi ychydig o ddail...

Rydych chi'n gweld bachgen ifanc yn chwarae â thaniwr sigarets yn eich stryd...

Rydych chi'n cerdded i mewn i dai bach yr ysgol ac yn gweld bachgen hŷn yn cynnau tân mewn bin sbwriel...

Mae ffrind sy'n hoffi cychwyn tanau eisiau bod yn gwmni i chi...

BETH YDYCH CHI WEDI'I DDYSGU?

Beth yw'r tri chynhwysyn sydd eu hangen am dân?

1 ____________________

2 ____________________

3 ____________________

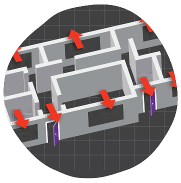

Enwch 3 ffordd i gyrraedd y tu allan os bydd eich tŷ ar dân

1 ____________________

2 ____________________

3 ____________________

Pa mor hir mae e'n cymryd i ystafell wely gynnau?

__________ Mun

Beth ydym yn ei wneud os yw ffrind yn gofyn i ni chwarae â thân?

____

____

____

____

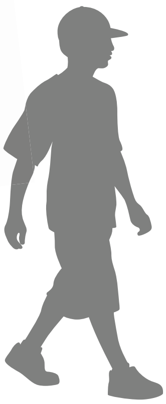

Pam fod gennym larymau mwg?

____

____

____

____

____

Ydy cuddio o dan eich gwely yn ffordd ddiogel o ddianc rhag tân?

☐ Ydy ☐ Nac Ydy

Gall tân mewn tŷ fod yn boethach na

__________ °C

TAFLEN STICERI